

2. Език

В хода на дългата си история Кабала е приемала множество форми. Те обаче могат да се класифицират в четири категории: буквална, алегорична, метафизическа и мистична. Произходът на първите три равнища на възприятие се крие в естествените човешки способности на усет, чувства и мисъл. У неподготвения обикновено надделява една от изброените, така че инстинктивният ще вижда света през призмата на сетивата си, чувствителният – чрез символизъм и настроения, мислителят – посредством идеи. При обичайни обстоятелства четвъртото, мистично, виждане остава недостъпно за останалите, макар неговото проявление да е възможно у всекиго в редки, изключителни, случаи на осъзнаване, които излизат от пределите на естественото.

Представата за наличие на четири традиционни подхода към кабала обяснява неразбираемостта на голяма част от нейната литература. Тя може да не използва съвременен изказ, а смисъл за нас ще имат само онези писания, които се отнасят към избрания конкретен подход. Така дадена книга описва подробно ритуали, друга – населен с ангели, демони или апокалиптични драми свят, докато трета посвещава няколко страници на обяснения по повод нарушения в равновесието на сефиротно дърво, които смущават цялото Съществуване. Дори при обичайни обстоятелства един човек на действието не разбира тези на мисълта или мечтите, а те на свой ред разглеждат него и един друг като загадка. Всичко зависи от естествения тип на съответната личност. По отношение мистичната литература не може да се каже много; мнозина мистици заявяват, че опитът им не подлежи на описание, оставайки напълно неразбираем за обикновения разум. Всички сведения не са нещо повече от неясни отблясъци, записвани в една или друга по-низша форма на общение.

Библията предоставя може би най-удачен пример за четирите подхода. Тя може да се разглежда като буквална история, като алегория или система на абстрактни идеи, а включва и мистичен елемент.

Храмът на Соломон също илюстрира различните подходи. От материална гледна точка неговият дизайн и градеж са описани най-изчерпателно. В II Паралипоменон, 3-4, четем за прилаганите строителни методи, за използваните материали, научаваме броя на работниците – местни и чужденци, – а даже и естеството на политико-икономическата обстановка, направила възможно строителството на тази великолепна постройка. Документирани са планът на постройката, както и организацията на терена в три разположени един над друг дворове, като целият комплекс е увенчан от сградата на Храма. Като такъв, той представлява могъщ фокус на религиозната, на политическата и на социалната сфери. Издигнат в Йерусалим на място, където Цар Давид поставя олтар, той се превръща в най-важен обединителен център за един народ, разкъсван от междуплеменни вражди. В очите на физическия човек Храмът е място за събиране на народа, за провеждане на ритуали в преклонение пред Бога на Израел. Той е поставен там, за да се вижда, посещава и ползва. Човек може да не разбира какво точно се случва в хода на церемониите, но понякога усеща невидимо присъствие, което няма с какво да сбърка. Призоват ли го, той ще се бие и загине в защита на Храма, както и постъпват мнозина, съзрели в негово лице материално проявление на своята религия, народ и собствена идентичност.

Алегоричният подход рисува съвсем друга картина. Освен религиозно сърце на народа, храмовият символизъм изразява решимост да се прогласява и следва Божественият Закон, издълбан върху каменните плочи, съхранявани в Светая Светих. Издигането на Храма не се свързва единствено с Израел. Нему е съдено да бъде пример за околните

езически народи. Ако Израел остане верен на Завета с Бог, целият свят ще спечели от това. Наруши ли го, разпадът на народа и разрухата на Храма ще станат символен белег за отклоняване от пътя Господен. Този Завет, скрепен с печата на Соломон (станал и пръв негов нарушител), ще повлияе цялата история. Символът на Храма е дотолкова емоционално зареден, че неговото възстановяване, оскверняване и окончателна разруха се припомнят редовно от евреите по цял свят. Нещо повече, неговата алегория е така действена и пълна със смисъл, че Храмът се прехвърля в митологията на Запада, като формите и съдържанието му се използват от църквата, масоните и дори от братството на рицарите-тамплиери. Според един велик кабалист човешкото тяло е Храмът, а съблюдаването на Завета продължава да се свързва с даденото на Соломон обещание.

От интелектуална гледна точка Храмът изглежда пак другояче. Метафизически, трите издигащи се едно над друго нива на външен, вътрешен и жречески двор могат да се разглеждат като трите долни Свята на проявено Съществуване по отношение на четвъртия, олицетворен от Храма. Той е място на Божествената Слава, пред което стоят изправени бронзовите колони Боаз и Якин. Те изобразяват активното и пасивното начало в света Ацилут. Вътре в Светилището има десет свещника, всеки от които наподобява използваните в Скинията при странстването из пустинята. Оригиналната Менора, или седмореен свещник, олицетворява десетте начала или сефири, посредством които се появява светът. Трите светлини отдясно символизират активните сефири, а трите отляво – пасивните. Техните рамене се събират върху централния стълб с основа, където са разположени сефирите на равновесие. Всички те са увенчани от средната светлина на Святост. Десетте менори в светилището изобразяват по една сефира от Великото дърво на Ацилут, което заедно образуват. Отвъд се намира завесата пред Светая Светих, коя-